

niet genoeg te prijzen inspanningen hadden Gods zegen gedragen, kon worden geconstateerd. Daarom was ook officieel gevraagd ingevolge opdracht van de Souvereine Vorst in zijn meergenoemd besluit, artikel 4:

„Wij verlangen dat de leeraren der onderscheidene godsdienstige gezindheden dezer ramp in hunne openbare gebeden indachtig zijn, en den goddelijken zegen afsmeaken over de middelen, welke tot verzachting en verdere afwending derzelve zullen worden in het werk gesteld.”

P. D. 't Hart (m.m.v. P. Lourens)

Bronnen en literatuur

Notulen van het provisionele gemeentebestuur, Gem. Archief Utrecht.

„Statenarchief”, Rijksarchief Utrecht.

Topografische atlassen van deze beide archieven.

De onvervangbare kaartenbak van de heer Smilda.

Controle nominatif des habitants de la ville d'Utrecht et de la Banlieue, 1813, Gem. Archief Utrecht.

Utrechtsche Courant.

Drs. M. N. Acket, *Ligging en grenzen van Utrecht. In: Jaarboekje Oud Utrecht, 1950, p. 77-123. Rapport wegens het verrigte, tijdens het woeden der veepest te Utrecht, in 1813 en 1814, door mr. G. Wttewaal, secretaris der commissie van landbouw in de provincie Utrecht. O.a. in:*

J. Kops, *Staat van den Landbouw in de Vereenigde Nederlanden gedurende den jare 1814.*

Dr. Z. W. Sneller (ed.) *Geschiedenis van den Nederlandschen Landbouw 1795-1940, 1943.*

Dr. A. J. v. d. Weyde, *Geneeskundigen als Veeartsen. In: Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde 74, nr. 18, p. 2257-2259, mei 1930.*

Over G. Wttewaal, die plm. 1823 werd benoemd tot hoogleraar in de landhuishoudkunde te Leiden en de vele moeilijkheden die hij had te overwinnen bij zijn strijd tegen de runderpest en tegen de gedupeerde boeren, leze men *De Runderpest, in de jaaren 1813 en 1814, te Utrecht ontstaan en gestuit. In: J. Scheltema, Geschied- en letterkundig mengelwerk, III 1823, 2e deel, p. 1-39.*

Van twee grafmonumenten en een penning (slot)

Bij zijn afscheid als raadslid op 27 augustus 1970 heeft dr. ir. M. van den Brandhof aan de gemeente De Bilt een penning geschonken, die hij enkele jaren tevoren op een veiling had verworven. Het is een exemplaar van de gedenkpenning, die het echtpaar Van Westrenen-Mamuchet bij gelegenheid

een roosje (vijftig jaar wederzijdse liefde). Op de onderrand van het altaar: PS 128 v. 5. 6. Links van het altaar een staande mannen - rechts een dito vrouwenfiguur. Achter de man een granaatappelboom als symbool van eensgezindheid; achter de vrouw een rozenstruik, de liefde voorstellende. Man en vrouw geven elkaar boven het altaar de rechterhand. Boven hun handen wordt een hoorn des overvloeds leeggestort door een hand die uit de wolken reikt. Beneden de grond, waarop altaar en figuren staan, is te lezen:

van lan. lac. v. Westrenen. en

loh. Cat. Mamuchet v.

Houdringe.

Foto Grontmij, H. C. de Jong.

van zijn gouden bruiloft in 1759 op de munt te Utrecht - toen nog geen rijksmunt - had laten slaan, een in de 18e eeuw niet ongebruikelijke aardigheid bij een dergelijk belangrijk jubileum. Op de voorzijde van de penning zien we in het midden een klokvormig altaar met daarop een zojuist ontstoken vuur. De wand van het altaar is met een mascaroon, C-voluten en guirlandes gesierd, waaronder de letter L met aan beide kanten

De tekst van het randschrift „Gods milde hand kroond 't vrindlijk paaren” vindt zijn vervolg op de keerzijde met de woorden „'t Dankoffer brand na vijftig iaaren”. Hier bovenin in Hebreeuwse letters „Jajhova jehie hakavod” (Aan Jehova zij de eer), omringd door een wolkenkrans waar overal onderuit de zonnestrallen schijnen. Links weer het echtpaar, in dankbaarheid geknielend voor het altaar rechts met daarop een nu volwassen vuur. Op de

wand van het altaar de familiewapens Van Westrenen (links) en Mamuchet (rechts), tezamen hangend aan een strik. Op de onderrand van het sjaar: Psalm 50. v. 23. De grond bevat de signatuur I. C. Marme. Beneden de grond: „Op den 25. August. 1759”.

Tegelijk met het slaan van de penning heeft men daarvan ook een „Verklaaring” laten drukken. Een exemplaar hiervan berust in het Utrechtsche gemeentearchief. In deze beschrijving wordt erop gewezen, dat het boompje achter de man op de voorzijde drie vruchten draagt tot teken van de drie zoons in leven en drie dorre takjes ter gedachtenis aan de drie overleden zoons. De rozenstruik achter de vrouw vertoont in gelijke symboliek één bloeiende roos en vier dorre takjes. De drie in 1759 nog in leven zijnde zoons kennen we al van het grafmonument. De enige dochter was Isabella, die in 1753 gehuwd was met Willem Nicolaas baron de Pesters heer van Wulperhorst.

Van het grafmonument weten we, dat Jan Jacob en Johanna Catharina ook hun diamanten bruiloft hebben mogen beleven. Jan Jacob overleed op 1 december 1769 en was toen, aldus de gedenkplaat, 84 jaar, 8 maanden en 16 dagen oud. Op 9 fe-

bruari 1772 stierf ook zijn vrouw, in de leeftijd van 81 jaar 7 maanden en 20 dagen. Zij hadden bij testament van 26 maart 1764 een fonds gesticht tot ondersteuning van hun nakomelingen die tot armoede mochten vervallen. Dit fonds zou alleen ten goede mogen komen van hun mannelijke descendenten en de dochters van deze zolang zij ongehuwd waren en de naam Van Westrenen voerden. De laatste mannelijke afstammeling was hun achterkleinzoon Jan André heer van Driebergen. Deze was kamerheer in buitengewone dienst van koning Willem III en overleed te Utrecht in 1870. Toen diens dochter Marie Sophie, de laatste vrouwelijke nakomeling, in 1873 trouwde met mr. W. K. F. P. graaf van Bylandt en daarmee haar naam verloor, is het familiefonds vervallen aan de Ned. Herv. Diaconie te Utrecht. Het kapitaal bedroeg op dat ogenblik f 264.000,— inschrijving Grootboek Nationale Schuld.

P. H. Damsté

Bronnen en literatuur:

F. van Bevervoorden tot Oldemeule, „Houdring (Van Westrenen)” in *Utrechtsch Jaarboekje van 1893*.

Testament van een regent...

Over de functie van de notaris is veel geschreven. Daarom is het onderstaande niet samengesteld om meer gegevens over het werk van deze door de Kroon benoemde ambtenaren te vertellen. Trouwens: in het korte bestek van dit verhaal kan geen gedegen studie van het notarisambt worden onvouwd. Vandaar dat ik mij beperk tot een enkele zin. De notaris was in feite de „snelschrijver”, die werd aangesteld om „authentieke” akten op te stellen en te ondertekenen. Die ambtelijk geschreven en gesigneerde stukken hadden kracht van bewijs, omdat de notaris door het hoogste gevestigde gezag was benoemd en niemand gerechtigd was zonder die officiële aanstelling als zodanig op te treden. In de 16e eeuw werd de toelating tot het notarisschap zelfs door een onderzoek vanwege het Provinciale Hof voorafgegaan. Uit dat onder-

zoek moest met name zijn geschiktheid kunnen worden afgeleid. Waren het in de oudheid de Pausen - of door hen aangestelde functionarissen - die de notarissen aanstelden (het ontstaan van het notariële ambt stond oudtijds in verband met de kerkelijke rechtspraak), later (in 1606) zouden de Staten der provincies de benoeming van notarissen aan zich trekken. Het Utrechtsche Hof zou de „admissie” bekrachtigen, nadat de kandidaat-notaris aan alle gestelde eisen had voldaan. Vanaf dat moment moesten de door hen geschreven akten zorgvuldiger bijgehouden worden.

Onuitputtelijke bron

De „protocollen” van de in Utrecht „residerende” notarissen zijn gelukkig grotendeels bewaard gebleven en door het Rijk aan de burgerlijke gemeente in bewaring gegeven¹). De oudste bewaard gebleven akten, daterend uit 1564-1571, zijn van notaris Johan van Haller, tevens pastoor van St. Jacob²). Over die lange periode van enkele eeuwen (van 1564-1842)³) werd in tienduizenden kwesties de tussenkomst van enkele honderden notarissen gezocht. Meters achtereen rijen zich de testamenten, huwelijksvoorwaarden, boedelinventarissen, machtigingen, transporten e.d. Samen vormen zij een schier onuitputtelijke bron voor de geschiedenis van de stad en de daarin wonende en werkende burgers.

Er bestaan plannen om binnen niet al te lange tijd te beginnen met de aanleg van een nauwkeurige index van alle gegevens, die deze archivalia opleveren⁴). Een werk van zeer lange adem, dat met